

HELSINGIN YLIOPISTO - HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto - Fakultet/Sektion Matemaattis-luonnontieteellinen tiedek.		Laitos - Institution Ekologian ja systematiikan laitos	
Tekijä - Författare Marjo Kristiina Urbanski			
Työn nimi - Arbetets titel Paikka varjossa - Tutkimus epifyyttisammalista Tansanian vuoristosademetsissä.			
Oppiaine - Läroämne Systemaattis-ekologinen kasvitiede			
Työn laji - Arbetets art pro gradu	Aika - Datum 20.11.1995	Sivumäärä - Sidoantal 90	
Tiivistelmä - Referat			
<p>Koillis-Tansaniassa, Usambara-vuoristossa ja Meru-vuorella tutkittiin epifyyttisammalyhdyskuntien lajistoa ja rakennetta. Aineisto kerättiin Itä-Usambaralta, Amanin kylän läheltä 780 - 950 m mpy, Länsi-Usambaralta, Magamban kylän läheltä 1800 m mpy, Meru-vuoren länsirinteeltä, Olmotonyistä viljelymetsistä 1830 - 2110 m mpy ja luonnonmetsistä 2480 - 3250 m mpy sekä Meru-vuoren itärinteeltä, Arushan kansallispuistosta 2370 - 2450 m mpy. Aineiston kerääminen tapahtui joulukuussa 1988.</p> <p>Jokaisen tutkitun puun ympärille kiedottiin 1 m korkuinen muovikalvo 0,50 - 1,50 m maanpinnasta. Muovikalvoon piirrettiin sammallajien muodostamat laikut, jotta laikkujen pinta-ala voitiin myöhemmin laskea. Kustakin laikusta kerättiin sammalnäyte myöhempää määrittämistä varten. Tutkituista puista otettiin myös kaarnanäyte pH:n mittaamista varten.</p> <p>Yhteensä aineistosta löytyi 110 lajia, joista maksasammalia on 49 lajia ja lehtisammalia 61 lajia. Usambaralta lajeja löytyi 41 ja Merulta 76. Kummallekin alueelle yhteisiä lajeja on aineistossa 6. Maksasammalissa oli yksi Tansanialle uusi laji: <u>Mezgeria vandenberghenii</u>. Kirjallisuudessa ei myöskään mainita löytöpaikkoja Tansanian alueella kahdelle lehtisammalle (<u>Amblystegium serpens</u> ja <u>Schwetschkea fabronioides</u>). Usambaralle ja Merulle uusia lajeja löytyi useita.</p> <p>Löydetyistä lajeista 85 % esiintyi vain yhdellä näytealalla, ja vain 11 lajia löytyi 4:tä tai useammalta näytealalta. Yleisimmät lajit olivat <u>Hypnum cupressiforme</u> ja <u>Homalothecium afrostriatum</u>.</p> <p>Lajilukumäärät näytealoilla vaihtelivat 2- 18 välillä. Korkeimmat lajiluvut löytyivät Olmotonyin viljelymetsistä. Lähes kaikilta Olmotonyin luonnonmetsien näytealoilta puuttuivat maksasammalet kokonaan.</p> <p>Sammalten kokonaispeittävydessä on Merun länsirinteellä selvä ero viljelymetsien ja luonnonmetsien välillä: viljelymetsissä sammalten kokonaispeittävydet näytealoilla jäävät huomattavasti pienemmiksi kuin luonnon-tilaisissa metsissä.</p> <p>Aluspuiden kuoren pH:lla ei ollut tässä aineistossa vaikutusta sammalten esiintymiseen tai yhdyskuntien rakenteeseen.</p> <p>Yhdyskuntien laikkurakenteessa oli löydettävissä selvästi toisistaan erottuvia ryhmiä. Kallistuneilla rungoilla laikut olivat suuria ja yhtenäisiä, vain yhden tai kahden lajin muodostamia. Sammalten kasvulle edullisimmissä olosuhteissa yhdyskunnat muodostuivat yhden valtalajin suuresta, yhtenäisestä laikusta ja muutaman muun lajin pienemmistä laikuista. Viljelymetsissä yhdyskunnat rakentuvat yhden valtalajin rikkonaisesta laikusta, jonka ympärillä on paljon erittäin pieniä muiden lajien muodostamia laikkuja. Joillakin näytealoilla runsaana kasvaneet putkilokasviepifyytit muuttavat sammallaikkujen muotoa.</p>			
Avainsanat - Nyckelord epifyyttisammalet, sammalyhdyskunnat, Meru-vuori, Usambara-vuoristo			
Säilytyspaikka - Förvaringställe HY:n Ekologian ja systematiikan laitoksen systemaattisen biologian osaston kirjasto			
Muita tietoja			
Tutkimus liittyy FINNIDA:n projektiinno 282 097 01-1 (Vegetation and ecology of the Tanzanian montane and rain forests).			